

סקירת מחקר יומית

חשיבותם של קשרי בית ספר-משפחה וכיצד ניתן לחזקם?

בעשורים האחרונים מתבהרת יותר ויותר החשיבות של תקשורת טובה בין הורים למורים כבסיס לקידום ולשיפור המהלך הלימודי של התלמיד. אין ספק כי ההורים, כיחידים ונקולקטיב, יכולים וצריכים להיות אחראים לחינוכו וללימודיו של ילדם, ולשם כך עליהם לעבוד בשיתוף פעולה עם המורים. עם זאת, לעיתים קרובות קיימים גורמים המקשים על תקשורת מסוג זה, ואפילו גורמים לקונפליקט בין הורים למורים. הסקירה היומית של לשכת המדענית הראשית מציגה שני מאמרים שעסקו בשאלה: **מהם החסמים המרכזיים לתקשורת איכותית בין מורים להורים, וכיצד ניתן להתגבר עליהם?**

במחקר הראשון נערכו ראיונות חצי מובנים בין השנים 2020-2021 עם 42 מורות ומורים בבית הספר היסודי בטורקיה. החוקרים דיווחו תמות שעלו באשר **לחסמים מרכזיים לתקשורת בין הורים למורים**. המחקר השני בוצע במתודולוגיה של מחקר משולב, התמקד באינטראקציה הפדגוגית בין הורים למורים, בדרכים לקידום אינטראקציה כזו, ובכלל זה בטכנולוגיה ובכלים הפרקטיים שיכולים לסייע לה להתרחש בצורה אופטימאלית. מסקירת הספרות מציינים החוקרים כי **מערכת יחסים חזקה בין בית הספר והמשפחה יכולה לסייע ליצירת סביבה איכותית להתפתחות התלמיד ולחינוכו**. לבסוף, הציעו החוקרים כמה כלים והמלצות פרקטיות לקידום מערכת יחסים זו.

המלצות מרכזיות ליישום

- מומלץ כי בתי הספר יפעלו באופן אקטיבי לקדם ערוצי תקשורת עם הורים.
- מומלץ לשלב בין ערוצי תקשורת דיגיטליים לבין מפגשים אישיים.
- מומלץ לפעול כדי לקבל משוב באופן שוטף מההורים.

שותפים בכתיבה: עודד בושריאן, אנה קובובסקי, אסף שטיין.

לקבלת הסקירות הבאות בווטסאפ:

<https://bit.ly/3OAHInX>

לקבלת הסקירות הבאות במייל

<https://lp.vp4.me/1fpz?cs=print>

לסקירות
קודמות

הרשמה
לתפוצה בוואטסאפ

הרשמה
לתפוצה במייל

חסמים לשיתוף פעולה בין הורים ומורים¹

חסמי תקשורת מוגדרים כמכשולים וככשלים שונים הפוגעים באפשרות לתקשורת בהירה, זמינה ומהירה בין צדדים שונים. בהקשר לבית הספר, חסמי תקשורת עשויים להתקיים בין כל שני בעלי עניין בחינוך, אולם הם נפוצים במיוחד בקשר שבין הורים למורים. במאמר שלפנינו גוקלף ועמיתיו מזהים חסמי תקשורת בין הורים למורים בחינוך היסודי ואת הדרכים להתמודד עימם ולמתנם.

המאמר מסתמך על ראיונות חצי מובנים שנערכו בין השנים 2020–2021 עם 42 מורות ומורים בבית הספר היסודי במחוז החינוך ארזורום שבמרכז טורקיה. הראיונות נותחו בניתוח תמטי, והופקו מתוכם תמות מרכזיות ותתי-תמות. מתוך אותן תמות בחנו הכותבים מהם (לתפיסת המורים שרואיינו) הסיבות לחסמי התקשורת המרכזיים בין הורים למורים של ילדיהם, מהן התוצאות של חסמים אלה, וכיצד ניתן (אולי) להתמודד עימם.

המרואיינים במאמר דיווחו על כמה תמות שעלו באשר לחסמים מרכזיים לתקשורת בין הורים למורים. התמה הראשונה הייתה קשורה למאפייני ההורים, ובהם חוסר ידע וחוסר היכרות עם תיאוריות בחינוך ועם פרקטיקות של בית הספר, אי-לקיחת אחריות ויוזמה, כישורי תקשורת ירודים והעדר אמפתיה והערכה כלפי המורים וכלפי עבודתם. תמה שנייה נגעה למאפייני המורים, וכללה נטייה לפרפקציוניזם, עמדות שליליות כלפי הורים וכלפי מעורבותם בחינוך, שימוש בשפה אקדמית מדי ושימת דגש רב מדי על הישגים אקדמיים. לבסוף, תמה שלישית נגעה למאפייני התלמידים, וכללה חוסר מוטיבציה, חוסר עניין והיעדר כישורי תקשורת.

באשר להשלכות של חסמי תקשורת אלה, התמה השכיחה ביותר שעלתה אצל המורים המרואיינים הייתה תפקוד התלמידים. המורים העריכו כי קשיי התקשורת פוגעים בהסתגלות התלמידים לבית הספר ובלקיחתם אחריות להישגיהם הלימודיים וכי הם מגבירים בעיות משמעת אצל התלמידים. התמה השנייה בשכיחותה נגעה להשפעתם של חסמי התקשורת על בית הספר עצמו – פגיעה באיכותו, לפחות כפי שזו נתפסת בעיני ההורים, ופגיעה באמון ההורים במורים ובבית הספר בכלל.

החוקרים הציעו כמה דרכים להתגבר על חסמי תקשורת אלה ועל השלכותיהם השליליות. ראשית, הם הציעו כי ראוי שבתי הספר יהיו אקטיביים ויוזמים בהקשר לתקשורת עם ההורים. בתוך כך על בית הספר להקפיד על שקיפות ולשלוח להורים עדכונים תכופים בנוגע להתקדמות ילדם. כמו כן על בית הספר ליצור הזדמנויות עבור ההורים להשתתף בפעילויותיו. חשוב שבתי הספר יפתחו דרכים זמינות ופשוטות לקבל משוב מההורים, וכי משוב זה יזכה לתגובה מהירה, מכבדת ואפקטיבית מצד בית הספר.

החוקרים אף הציעו כי בתי הספר יספקו אימונים והדרכה מקצועית למורים ויתמכו בהם במאמציהם לשפר את כישורי התקשורת שלהם ולבנות מערכת יחסים חיובית עם ההורים.

¹ Gokalp, S., & Akbasli, S. (2021). Communication barriers in the context of school–parents cooperation. *European Journal of Educational Management*, 4(2), 83–96. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1328242>

בהקשר זה, חשוב שבית הספר יבצע תיאום ציפיות בנוגע לקשרים בין ההורים למורים, הן מול המורים ואנשי סגל בית הספר, הן מול ההורים. הם הדגישו גם את החשיבות של תרבות ושל אקלים חיוביים בבית הספר והציעו שבתי ספר יקדישו משאבים ומאמצים לקדם תרבות של שיתוף פעולה וכבוד הדדי בין המורים, ההורים והתלמידים.

טכנולוגיה להידוק הקשר בין בית הספר והמשפחה בחינוך היסודי²

תקשורת טובה וקשרים טובים בין בית הספר להורי התלמידים משפיעים באופן משמעותי על איכות החינוך הניתן בבית הספר ועל הסיכוי של תלמידיו להגשים את מטרותיהם הלימודיות. תיאום ציפיות ומטרות לימודיות, כבוד הדדי בין הורים למורים ותמיכה הדדית של בית הספר ושל הבית – כולם חיוניים לקידום המהלך הלימודי. במאמר שלפנינו אנסבייבה ועמיתיה דנים באינטראקציה הפדגוגית בין הורים למורים, בדרכים לקידום אינטראקציה כזו, ובכלל זה בטכנולוגיה ובכלים הפרקטיים שיכולים לסייע לה להתרחש בצורה אופטימאלית.

כותבי המאמר התבססו על גישת מחקר משולבת, הכוללת ניתוח של הספרות האקדמית בנושא, בחינה השוואתית של גישות שונות לקשרי הורים-בית ספר והצגת סטטיסטיקה בנוגע למשמעות הגישות הללו ולהשפעותיהן. בסקירת הספרות הם מצאו כי מערכת יחסים חזקה בין בית הספר והמשפחה יכולה לסייע ליצירת סביבה איכותית להתפתחות התלמיד ולחינוכו. לבסוף, הציעו החוקרים כמה כלים והמלצות פרקטיות לקידום מערכת יחסים זו.

ראשית, לשיטתם חשוב להקים ולשמר ערוצי תקשורת פתוחים וזמינים בין הורים למורים. בתוך כך, חשוב לשלב ערוצי תקשורת דיגיטליים (כגון קבוצות ווטסאפ או דואר אלקטרוני) ומפגשים אישיים (למשל ימי הורים או ביקורי בית). תקשורת באמצעים דיגיטליים מאפשרת אומנם קשר מיידי וזמין, אבל אינה מחליפה יחס אישי ושיחה מעמיקה הטמונים במפגש פנים אל פנים.

שנית, יש חשיבות לדיון מתמשך ומעמיק בין מורים והורים על מטרות החינוך האישיות של ילדם ועל הגישה החינוכית המתאימה להשגתן. כמובן, אין פירוש הדבר שחייבים להגיע להסכמה מוחלטת בין הצדדים. להורים ולמורים תפקידים שונים ושיקולים שונים. אולם על בתי הספר לשאוף לספק להורי התלמידים ידע והבנה לגבי הגישה החינוכית של בית הספר ולגבי מטרותיו וכן להיות פתוחים למשוב ולהצעות של הורים ולגבש עימם חזון עבור ילדיהם.

שלישית, הכותבים מצאו כי לשימוש בתקשורת דיגיטלית פוטנציאל לשיפור משמעותי של התקשורת בין ההורים למורים. הם הציעו כי בתי ספר ישתמשו בכלים כגון דואר אלקטרוני, אפליקציות הודעות ופלטפורמות למידה מקוונות כדי לקדם את התקשורת עם ההורים. כמו כן,

² Ansabayeva, A., Mailybaeva, G., Utegulov, D., Temerbayeva, Z., & Nugmanova, F. (2023). Technology of interaction between school and family in the education of primary school age children. *American Behavioral Scientist*, <https://doi.org/10.1177/00027642231192019>

כלים דיגיטליים יכולים להיות שימושיים במיוחד להעברת משוב לתלמידים (שעשוי להיות גלוי או סמוי להורים) ולקבלת משוב מההורים על התנהלות המורים.

לבסוף, הכותבים מצאו כי אחת התרומות המשמעותיות ביותר של קשר מיטבי בין הורים ומורים היא עבודה משותפת שלהם להבנת צרכיו של הילד, תחומי העניין שלו ויכולותיו. לאחר הבנת הצרכים ותחומי העניין של הילד, הציעו החוקרים כי בית הספר יעשה ככל שביכולתו לספק למשפחה משאבים ולתמוך בהורים כדי שאלו יוכלו לייצר סביבה מיטבית ללמידה ולצמיחה של הילד גם בביתו.